

norden

SEKTORPROGRAM

Jämställdhet

Finlands ordförandeskap i
Nordiska ministerrådet 2016

Sektorprogram Jämställdhet

Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2016

ISBN 978-92-893-4559-0 (PRINT)

ISBN 978-92-893-4560-6 (PDF)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2016-729>

ANP 2016:729

© Nordiska ministerrådet 2016

Layout: Erling Lynder

Omslagsfoto: ImageSelect

Foto: s. 2 Benjamin Suomela; s. 6 ImageSelect;

s. 10 Hannu Huhtamo; s. 13 Yadid Levy

Denna rapport är utgiven med finansiellt stöd från Nordiska ministerrådet. Innehållet i rapporten avspeglar inte nödvändigtvis Nordiska ministerrådets synpunkter, åsikter eller rekommendationer.

www.norden.org/nordpub

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet ska stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

www.norden.org

SEKTORPROGRAM

Jämställdhet

Finlands ordförandeskap i
Nordiska ministerrådet 2016

Innehåll

Förord av minister Juha Rehula	7
1. Nordiskt jämställdhetspolitiskt samarbete	9
2. Prioriterade teman och aktiviteter 2016	11
3. Andra aktiviteter 2016	17
4. Kalender 2016	19

Förord

År 2016 är det Finlands tur att leda Nordiska ministerrådets arbete. Samarbetet med våra nära grannar är givande, intressant och nyttigt. Utöver gemensamma ståndpunkter och en gemensam värdegrund gör små skillnader dialogen intressant och genom att jämföra dessa skillnader kan vi upptäcka egna utvecklingspunkter och lära av varandra. Detta är särskilt naturligt inom jämställdhetspolitiken där de nordiska länderna på en global nivå år efter år konkurrerar om tätplatserna. Vi driver på varandra och det är en riktigt bra sak.

Som guide i det nordiska jämställdhetsarbetet har vi vårt fyraåriga samarbetsprogram "Tillsammans för jämställdhet". Programmet inleddes år 2015 och innehåller många intressanta teman. Som Finlands tyngdpunkter valdes under våren 2015 arbetet mot våld och främjandet av jämställdhet i media. Vi kommer att göra flera nordiska utredningar och evenemang kring dessa teman.

Vid sidan om projekt som hänför sig till tyngdpunkterna fortsätter arbetet under Finlands ordförandeskapsperiod med teman som inletts redan tidigare. Ett av de viktigaste bland dessa är att fortsätta arbetet mot sexism och hatretorik. Vi kommer också att besluta om ett ännu mera målmedvetet samarbete för att göra män mer delaktiga i jämställdhetsarbetet.

Det är fint att jämställdhetssektorn aktivt deltar i Finlands treåriga prioritetsprojekt "Ett innovativt och öppet Norden med välmående människor". Om tre år kommer vi att se vilka resultat det åstadkommer men redan nu kan vi se att det i och med projektet är möjligt att fördjupa det goda samarbetet mellan de människocentrerade sektorerna i Nordiska ministerrådet.

Det nordiska jämställdhetsvarumärket är förpliktande. Jag är glad över att vi inom ramen för Nordiska ministerrådets samarbete årligen har kunnat delta i jämställdhetsdiskussionen på global nivå. I samband med FN:s kvinnokommissions (CSW) möte i mars 2016 ordnar vi en panel med de nordiska jämställdhetsministrarna, som redan blivit en tradition. Denna gång begrundar vi de nya målen för hållbar utveckling ur ett perspektiv med avseende på jämställdhet mellan könen.

Finland står som bäst inför allvarliga ekonomiska utmaningar. Trots detta måste vi hitta sätt att främja jämställdhet mellan könen.

Viktiga jämställdhetsmål och åtgärder för statsminister Juha Sipiläs regering sammanställs i denna stund till ett jämställdhetsprogram och inom ramen för programmet förbinder sig hela regeringen att med sina åtgärder främja jämställdhet planenligt och målmedvetet. Vi bedriver naturligtvis vårt arbete utifrån Finlands utgångspunkter men vi vänder blicken även mot goda lösningar i grannländerna. I det nordiska jämställdhetssamarbetet får vi många tillfällen till växelverkan, vilket jag tror kommer att generera idéer till nytta för både den nationella jämställdhetspolitiken och för det nordiska samarbetet.

Juha Rehula,

Familje- och omsorgsminister

Minister ansvarig för jämställdhet

1 Nordiskt jämställdhetspolitiskt samarbete

De nordiska ländernas, Färöarnas, Grönlands och Ålands samarbete kring jämställdhetsfrågor drivs av en gemensam nordisk vision om ett jämställt Norden med lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter för alla invånare oberoende av kön. Samarbetet leds av de nordiska jämställdhetsministrarna som utgör ministerrådet för jämställdhet (MR-JÄM). Ämbetsmannakommittén för jämställdhet (ÄK-JÄM), som består av representanter från samtliga länder och från Åland, Grönland och Färöarna, leder det praktiska arbetet och förbereder ministrarnas möten. Ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet roterar mellan de fem nordiska länderna och under 2016 har Finland ordförandeskapet och prioriterar särskilt könsbaserat våld, det offentliga rummet samt män och jämställdhet i det jämställdhetspolitiska samarbetet.

Nordisk information för kunskap om kön, NIKK, är MR-JÄM:s samarbetsorgan och har som huvuduppgift att i ett nordiskt och tvärsektoriellt perspektiv insamla och förmedla forskning, politik, kunskap och praxis på jämställdhetsområdet samt att förmedla och synliggöra MR-JÄMs verksamhet.

2 Prioriterade teman och aktiviteter 2016

De nordiska jämställdhetsministrarnas samarbetsprogram 2015–2018 innehåller två övergripande teman: det offentliga rummet och välfärd och innovation. Inom ramen för det nordiska jämställdhetssamarbetet vill det finska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet (NMR) 2016 fokusera på arbetet mot könsbaserat våld, främjandet av jämställdhet i media och könsperspektiv inom hälsa. Dessa prioriteringsområden baseras på följande mål i samarbetsprogrammet ”Tillsammans för jämställdhet”:

Inom temat för välfärd och innovation:

- Nolltolerans mot könsrelaterat våld.
- Öka kunskaperna om kvinnors och mäns, flickors och pojkars hälsa och att kvinnor och män, flickor och pojkar har samma tillgång till hälsovård och social service och möjligheter till hälsa och välmående.

Inom temat för det offentliga rummet:

- Kvinnor och män har samma tillgång och möjlighet till inflytande, påverkningsmöjligheter och makt att delta i beslutsprocesser och i utformandet av välfärdssamhällena i Norden.
- Kvinnor och män i Norden har tillgång och tillträde till media på lika villkor.

Det finska ordförandeskapet satsar även på sektorsövergripande samarbete inom ministerrådet.

Nolltolerans av könsbaserat våld

Könsrelaterat våld är en kränkning av mänskliga rättigheter, en form av diskriminering samt ett uttryck för historiskt ojämlika maktrelationer mellan kvinnor och män. Könsrelaterat våld utgör ett hot mot offrets säkerhet, är ett hinder för jämställdhet och orsakar även stora ekonomiska utgifter för samhället. Kroppslig integritet och ett liv utan rädsla är också viktiga faktorer för välfärd. Vi har på många sätt gjort framsteg i jämställdhet i Norden men vi har inte i tillräcklig mån lyckats minska våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Riskgrupper för könsrelaterat våld måste skyddas och offrets rättigheter är centrala i arbetet mot könsrelaterat våld. Arbetet mot könsrelaterat våld kräver också preventiva åtgärder som innefattar förändringar i attityder och stereotypa könsroller.

Under 2016 fokuserar MR-JÄM på att utveckla metoder för att motverka våld samt förebygga kvinnlig könsstympning och människohandel för sexuella ändamål. Följande satsningar kommer genomföras under ordförandeskapsåret på denna tematik:

Nu räcker det! Nordiska modeller för att få slut på våld i nära relationer

Offrets rättigheter har en central plats i bekämpningen av könsbaserat våld. Arbetet för att bekämpa könsbaserat våld kräver även förebyggande åtgärder: att avbryta våldsspiralen genom att påverka våldsutövarna samt att förändra attityder och stereotypa könsroller.

Under år 2016 genomförs ett projekt som utreder praxis som har utvecklats och använts i Norden och på Åland, Färöarna och Grönland för att bryta våldsspiraler. Projektet beaktar riktlinjerna i Istanbulkonventionen med anknytning till dessa teman och aktuella utmaningar i processen för att implementera dem i Norden. Utredningen färdigställs hösten 2016 och i december arrangeras ett seminarium som kommer att behandla resultaten från utredningen. Institutet för Hälsa och Välfärd i Finland koordinerar projektet.

Norden – en gemensam marknad för människohandel

Nordiska ministerrådet har utarbetat ett nytt, tvärsektoriellt program mot människohandel som kan vidareföra och utveckla NMR:s bidrag till insatsen mot människohandel i de nordiska länderna samt i Nordens närområden.

En stor utmaning för arbetet mot människohandel i de nordiska länderna är fortfarande olika myndigheters svårigheter att identifiera människohandel. Också kunskapen om människohandelns karaktär som ett allvarligt brott är fortfarande mycket begränsad. Människohandlare ser Norden som en gemensam marknadsregion och utnyttjar hela regionen för egen vinning.

MR-JÄM deltar i ministerrådets program och tillsammans med NORDBUK och MR-LAG arrangeras en konferens för att diskutera och utbyta erfarenheter om olika former av människohandel i ett nordiskt perspektiv. Speciellt fokuserar man på människohandel av barn och unga för sexuella ändamål och rättsliga processer. Konferensen planeras för ca 150 deltagare, och den ska hållas i Helsingfors i den 26 oktober. Konferensen organiseras och finansieras i samarbete med MR-JÄM, NORDBUK och MR-LAG och projektet koordineras av diskrimineringsombudsmannen i Finland.

Könsstympning av flickor som människorätts- och jämställdhetsfråga

Könsstympning (FGM/C) upptas i ett antal internationella människorättskonventioner som människorättsvidrig. Könsstympning är våld mot och diskriminering av flickor och kvinnor och är ett avsevärt hinder för jämställdhet.

Som en del av nordiskt jämställdhetssamarbete organiserar Förbundet för mänskliga rättigheter i Finland en internationell konferens och ett samnordiskt expertseminarium om könsstympning av flickor (FGM/C) den 13–14 oktober 2016 i Helsingfors. Evenemanget riktar sig främst till nordiska forskare, professionella, myndigheter, aktörer i frivilligorganisationer, beslutsfattare samt till manliga och kvinnliga invånare i Norden med invandrarbakgrund som berörs av traditionen att utöva FGM/C. Samarbetet baseras på ett nordiskt nätverk för experter på ämnesområdet (det s.k. FOKO-nätverket; Forskning om kvinnelig omskaering). Konferensen lyfter fram så väl betydelsen av attityd-förändringar i samhället där traditionen utövas som vikten av ett professionellt arbete för att få slut på FGM/C.

Hälsa och välfärd

Hälsa, vård och jämställdhet

I projektet sätts fokus på hälsa och vård ur ett jämställdhetsperspektiv och tar utgångspunkt i både MR-JÄM:s och MR-S:s nordiska samarbete kring frågeställningar som berör kvinnors och mäns (i alla åldrar) och flickors och pojkars hälsa. I ett seminarium på Åland diskuterar experter, forskare, ämbetsmän och politiker hur det i framtiden bättre kan säkerställas jämställdhet inom vården i Norden.

Forskning och studier i Norden har visat att det finns skillnader i kvinnors och mäns hälsa och att kvinnor och män kan ha olika symptom när de drabbas av sjukdom. Frågan om jämställd tillgång till vård och vårdkvalitet kan och måste målmedvetet utvecklas. En jämställd vård är allas rätt och är även ekonomiskt gynnsamt då det bidrar till mer exakta och korrekta diagnoser samt snabbare tillfrisknande patienter. Genusmedvetna kunskapsöversikter och kartläggningar bidrar till att sätta fokus på könsskillnader i tillgången till vård, vårdkvalitet och hälsa och ger faktaunderlag så att politiker, beslutsfattare och ledning kan fatta beslut som skapar förutsättningar för en positiv utveckling av jämställdhet och kvalitet inom vården.

Välmående Norden 2020

I samarbete med MR-S, -K, -U och -A genomför MR-JÄM projektet Välmående Norden 2020 (*”Ett innovativt och öppet Norden med välmående människor 2020 – lika möjligheter till välfärd, utbildning, kultur och arbete”*). Projektet har en treårig basfinansiering från prioriteringsbudgeten (2016–2018).

I projektet utarbetas en jämförande beskrivning av de nordiska välfärds-samhällenas utveckling och vinster samt eftersträvandet till förnyelse. Särskilt betraktas det tidigare arbete som gjorts under det isländska ordförandeskapet och inom de olika sektorerna i NMR. Målet är att skapa förutsättningar för att reformera och vitalisera det nordiska välfärdspolitiska samarbetet samt att göra den nordiska modellen synlig internationellt. Jämställdhet ses som en av de viktigaste värderingarna i de nordiska samhällena och välfärdsmodellerna. Könsperspektivet kommer att integreras i alla relevanta utredningar och aktiviteter i samband med projektet.

I detta projekt 1) utarbetas en jämförande beskrivning av hur de nordiska välfärdssamhällena utvecklats, de viktigaste resultaten och framtida strävanden till förnyelse. Vidare, 2) bidrar projektet till att skapa en hållbar modell för det nordiska välfärdspolitiska expertsamarbetet. Slutligen 3) marknadsförs det nordiska välfärdskunnandet och den nordiska modellen synliggörs mera effektivt på ett internationellt plan.

Under 2016 skapas ramarna för följande års arbete och analys, och information sprids om projektets målsättningar och innehåll. ÄK-JÄM stöder projektet med kunskap om jämställdhet och bjuder in NIKK och NMRS till tvärssektoriellt samarbete för att garantera könsperspektivet i projektet. Därtill deltar jämställdhetssektorn i flera evenemang som arrangeras inom ramen för projektet under 2016:

- *Hur mår du Norden? – Hållbarhet genom välfärd, kultur och jämställdhet* En kickoff-konferens för projektet Välmående Norden 2020 i Åbo 26–27 januari 2016 (ansvarig arrangör: social- och hälsovårdsministeriet i Finland i samarbete med ÄK-S, -K, -JÄM).
- Konferensen *The Future of Work and New Forms of Work From the Global and Nordic Perspectives* 5–6 september 2016 i Helsingfors (ansvarig arrangör: ÄK-A).
- *Sillat-Broar-Bridges* En ungdomskonferens den 26–28 september 2016 i Helsingfors (ansvarig arrangör: undervisnings- och kulturministeriet i Finland, Hanaholmens kulturcentrum, NORDBUK, ÄK-U, -K).
- Konferens om *den nordiska välfärdsmodellen och folkhälsa i ekonomiskt utmanande tider* 16–17 november 2016 i Helsingfors (ansvarig arrangör: ÄK-S).

Jämställdhet mellan könen i det offentliga rummet

Det andra huvudmålet i samarbetsprogrammet för Nordiska ministerrådets jämställdhetsministrar är jämställdhet mellan könen i det offentliga rummet. Kvinnors och mäns lika möjligheter att delta i utformandet av politik och i utvecklingen av samhället är en grund för det demokratiska offentliga rummet. Både kvinnor och män, flickor och pojkar har rätt att ta del av och bidra till diskursen i det offentliga rummet – i media, politik, ekonomi och i olika former av beslutsfattande. Under 2015 fokuserade MR-JÄM på hatyttringar och motstånd mot jämställdhet och hur detta påverkar bl.a. demokrati. Finland fortsätter med samma tema och riktar sektorns verksamhet mot det andra undertemat: jämställdhet i media.

Media spelar en central roll i att återspegla samhällets mångfald. Ett brett spektrum av forskning visar en skev representation mellan kvinnor och män i media och en skevhet i vem som förmedlar och gör nyheter i Norden. Dessutom är andelen kvinnor i beslutsfattande positioner inom media lägre än andelen män och kvinnor är underrepresenterade som experter och som föremål för nyheter.

Snäva mediebilder av kvinnor och män, stränga krav på kropp, utseende och konkurrenskraftigt beteende samt tilltagande sexualisering av det offentliga rummet ger flickor och pojkar ett begränsat utbud av förebilder. En central fråga är hur stereotyper om kön i samhället förmedlas och eventuellt förstärks genom media, inklusive sociala medier. Vilka är våra möjligheter att motarbeta könsbaserade och stereotypa representationer av kvinnor och män i media?

Under året utreds god nordisk praxis inom temats frågeställningar och ett evenemang arrangeras för att sprida information om resultaten av satsningarna. Speciellt lyfter man fram jämställdhet mellan könen i journalistiska medier och bedömning samt utvecklande av metoder för att reglera marknadsföring som motverkar jämställdhet.

3 Andra aktiviteter 2016

Nedan beskrivs andra aktiviteter som genomförs under det finska ordförandeskapet i NMR:

Nordiska evenemang vid FN:s Kvinnokommission (CSW)

Det årliga globala forumet för diskussion om jämställdhet och speciellt kvinnors rättigheter äger rum igen i Förenta Nationernas huvudkontor i New York den 14–24 mars 2016. De nordiska jämställdhetsministrarna deltar i sessionen. Temat för sessionen är hållbar utveckling och ”empowerment” av kvinnor i hållbar utveckling (*Women’s empowerment and its link to sustainable development*).

Under den första veckan av forumet arrangeras hundratals seminarier där både politiker, ämbetsmän och representanter från civilsamhällets organisationer träffas och diskuterar aktuella jämställdhetspolitiska frågor. De nordiska ministrarna har ett informellt MR-JÄM-möte. Det arrangeras också en nordisk ministerpanel där ministrarna diskuterar jämställdhet i de nya hållbarhetsmålen (Four fundamental goals for prosperity) och en expertpanel om sexism och hatretorik (Fighting sexism and hatespeech online).

Män och jämställdhet

En kartläggning kring män och jämställdhet beställdes av ministrarna under tidigare ordförandeskap och kommer färdigställas under våren 2016. Jämställdhetsministrarna diskuterar sedan rapporten och dess rekommendationer och beslutar om eventuella fortsatta åtgärder vid sitt möte under hösten 2016.

Nordiskt-baltiskt ministermöte (NB8)

Det arrangeras ett möte mellan de nordiska och baltiska jämställdhetsministrarna. Ministrarna diskuterar aktuella frågor inom jämställdhetspolitiken och fattar beslut om det framtida samarbetet.

Nordisk stödordning för jämställdhetssamarbete

Det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet i Norden stimuleras genom en nordisk stödordning som NIKK administrerar. I mars 2016 öppnas åter möjligheten att söka medel för insatser och samarbeten på jämställdhetsområdet.

Nätverket för jämställdhet på arbetsmarknaden

Nordiska nätverket om lika lön har samlats två gånger om året sedan 2011. Nätverket inrättades för att bereda arbetslivsåtgärder för det nya samarbetsprogram som inleddes 2011 och för att svara på det behov som kommit fram i ÄK-JÄM:s verksamhet om ett mer grundligt utbyte av erfarenheter och kunskap om främjandet av lika lön och de olika faktorer som inverkar på det. Nätverket har sedan 2014 gått under benämningen Nordiskt nätverket för jämställdhet på arbetsmarknaden. Under 2016 arrangeras två möten där även samarbetets mål och framtida arbetssätt planläggs.

4 Kalender 2016

JANUARI	27–28.1	Konferensen Hur mår du Norden? i Åbo
MARS	14–18.3	CSW, New York: – informellt ministermöte, ministerpanel, expertpanel
APRIL	19.4	ÄK-JÄM i Köpenhamn
MAJ	2.5	“Freedom of Speech and Gender Equality – Do they go hand-in-hand ? ”Nordiskt sidoevenemang om media och jämställdhet vid Unescos yttrandefrihetkonferens i Helsingfors
JUNI	13–14.6	ÄK-JÄM, Åland
	14–15.6	Expertseminarium om kön och hälsa, Åland
SEPTEMBER	5–6.9	Konferensen The Future of Work and new Forms of Work from the Global and the Nordic Perspectives i Helsingfors (i samarbete med MR-A)
	26–28.9	Konferensen Broar/Sillat i Helsingfors (i samarbete med NORDBUK, MR-S)
OKTOBER	3.10	MR-JÄM i Helsingfors
	3.10	NB8-ministermötet i Helsingfors (tbc)
	13–14.10	Konferensen ”Könsstämpning av flickor som människorätts- och jämställdhetsfråga” i Helsingfors
	26.10	Konferensen ”Norden – en gemensam marknad för människohandel” i Helsingfors (i samarbete med NORDBUK, MR-LAG)
NOVEMBER	1–3.11	NR session i Köpenhamn Sidoevenemang om media och jämställdhet
	16–17.11	Konferens om den nordiska välfärdsmodellen och folkhälsa i ekonomiskt utmanande tider, i Helsingfors (i samarbete med MR-S)
	29.11	ÄK-JÄM i Helsingfors
DECEMBER		Konferensen ”Nu räcker det! Nordiska modeller för att få slut på våld i nära relationer” i Helsingfors

norden

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18
DK-1061 København K

www.norden.org

norden

Nordiska ministerrådet
Finlands ordförandeskap 2016

Sekretariatet
för nordiskt samarbete
Utrikesministeriet

www.norden2016.fi

Maringatan 22 H
FI-00160 Helsingfors
Telefon: +358 295 350 000

SUOMI
FINLAND

ANP 2016:729
ISBN 978-92-893-4559-0 (PRINT)
ISBN 978-92-893-4560-6 (PDF)